

Horváth István /belügyminiszter/

e l ő a d á s a

A BÜNOZÉSRŐL ÉS A BÜNOZÉS MEGELŐZÉSÉNEK

LEHETŐSÉGEIRŐL

Tisztelt Közgyűlés!

Előljáróban megköszönöm a meghívást és azt a lehetőséget, hogy a bűnözés alakulásáról a nézeteimet, gondolataimat elmondhatom. A meghívásnak azért tettem szívesen eleget, mert a Magyar Kriminológiai Társaság tevékenységét - megalakulásától kezdve - mindig is érdeklődéssel figyeltem. Véleményem szerint a Társaság - ha még nem is lett atléta termete - mindenképpen kinőtt mára abból a gyermekcipőből, amelyben útjára indult és járni kezdett. Azt is joggal mondhatjuk, hogy napjainkra már a jogásztársadalom működési körét is túllépte. Hogy ez így lett, az azoknak a bűnügyi tudományok kiváló elméleti művelőinek, a bűnüldöző igazságszolgáltató szervek nagy tudású szakembereinek és a kapcsolódó tudományos területek képviselőinek köszönhető, akik ennek a társaságnak a keretében aktívan tevékenykednek.

Azt gondolom, hogy a modern társadalomnak egyik legfontosabb és legégetőbb kérdésével foglalkozik a Kriminológiai Társaság, hiszen az egyén és a közösség biztonságát sértő és fenyegető veszedelem az, ami vizsgálódásának és működésének témája.

Modern társadalmat mondtam, és azt hiszem, hogy ezt érdemes hangsúlyozni, amiatt is, mert ma már Magyarországon is túl vagyunk azon a korszakon, amely hiedelmekkel meg tévhitekkel járt, s amikor uralkodó volt az a felfogás, hogy a bűnözés valamiféle rendszerspecifikus jelenség. Ma tudjuk, hogy a bűncselekmények, az emberi élettevékenységnek és magatartásnak ezek a ne-

gativ, az egyénnek és a közösségnek kárt okozó megnyilvánulásai nem társadalmi rendszerhez kötöttek.

Érdekes ugyanakkor, hogy ez a globális probléma a modern társadalmakat, és benne a legfejlettebb gazdasággal rendelkező országoknak az adminisztrációját és társadalomirányító szervezeteit, intézményeit is és az ottani állampolgárokat is mennyire élénken foglalkoztatja.

Az utóbbi egy-másfél évtizedben a konzervatív ideológiai és politikai irányzatok a legfejlettebb gazdasággal rendelkező országokban politikai követeléseik első pontjai közé állították a jobb, szilárdabb közbiztonság megteremtését, a bűnözés, a bűncselekmények elleni harcnak az ügyét. Sőt azt is tapasztaljuk, hogy kifejezetten kemény szavakkal bírálták a megelőző liberális kormányzati szisztémákat, különösen azokat, amelyek nagyobb szociális érzékenységet mutattak, és ahol - amint mondták - a nagy demokrácia jegyében tanúsított engedékenység miatt a bűncselekmények magas számot értek el. Éppen azért, nagyobb határozottságot, kemény kezet, erős államot és szigorú rendet követeltek.

Mi van Magyarországon? Hazánkban a közbiztonságról régóta mondjuk azt a sablonos, de egyébként szerintem azért hiteles minősítést, hogy elfogadható. Ennek alátámasztására megjegyzem, hogy az elmúlt esztendő őszén az amerikai szállodások és idegenforgalmi szervezetek vezetői közül csaknem tizezren Magyarországon tartották a szokásos évi közgyűlésüket és ez alkalommal nem győzték hangsúlyozni, hogy szerintük országunknak egyik legfőbb idegenforgalmi értéke éppen a stabil és jó közbiztonság. Kibontva a problémakört, vajon mi magunk miként vélekedünk a hazai közbiztonságról? Vajon csak a fejlett gazdasággal rendelkező országokban van alapja a riadalomnak? Azt hiszem, hogy tárgyilagosan nézve a statisztikai adatokat, örömmel nyugtázhatjuk, hogy nálunk a bűncselekmények elmaradnak a fejlett nyugati országokban tapasztalható bűnözési intenzitástól, hogy tehát a bűnözés ma még semmiképpen sem nyugati méretű.

Ugyanakkor mégis el kell ismernünk, hogy a közbiztonságnak a gyengeségei és az új negatív jelenségei mindenképpen Magyarországon is előkelő helyre rangsorolták a bűnözéssel, a bűncselekményekkel kapcsolatos állami és társadalmi feladatokat.

A statisztikai adatokról szólva először is szembe kell nézni azzal a ténnyel, hogy a bűncselekmények száma csaknem 10 esztendeje évről évre emelkedik, az 1980. évi 130.000-ról 1988-ban 185.000-re nőtt. És ha azt mondjuk ma is a közbiztonságról, hogy az elfogadható, ennek a helyi értéke már nyilvánvalóan nem ugyanaz, mint 9-10 évvel ezelőtt volt. Ezzel is magyarázható, hogy a társadalom, az állampolgárok egyre erőteljesebben követelik az állam intézményeitől, hogy nyújtsanak védelmet számukra, védjék meg őket.

Ámde az a nagy kérdés, hogy ezt miként, milyen úton lehet. Lehetséges-e a múlt megoldásainak visszacsempészésével, esetleg valamiféle konzervatív rendcsinálással, az állampolgárok megrendszabályozásával? Csupán az erőszak-szervektől, a rendőrségtől, ügyészségtől, bíróságtól, a büntetésvégrehajtástól kell-e eredményt várni, vagy pedig vannak ennél nemesebb és tartósabb megoldást hozó jogi és társadalmi eszközök?

Ami a kérdések általános megválaszolását illeti, azt hiszem, hogy a nemzet, a nép számára a jövőbe vezető útkeresés fő iránya és fő módszerei eldőlték Magyarországon. 1988. előtt még csak egy kisebbségnek a gondolata volt, 1988. óta már a többség is csak egy olyan modellváltás révén látja megvalósíthatónak az országot a stagnálás évtizede után újból a fejlődési pályára vezérelni, amelyben az irányítás a társadalom működésének a túlcentralizált, adminisztratív, voluntarista elemeit felváltja a társadalomnak, a gazdaságnak az önkormányzatisága, megvalósítva az öngazgatás elvét, az alulról is építkező szisztémát, s ezáltal az egyének, a kollektívák érdekeinek és aktivitá-

sának lényegesen jobb kibontakozását. Egyszerűen szólva tehát nem arról van ma már szó, hogy a korábbi modellnek a tartalékait kell jobban feltárni és kihasználni. Nem kisebb-nagyobb javítgatások vezethetnek előre a meglévő állapotokon, hanem Magyarországon is csakis az, ha az eddigi szisztémánkon mélyreható változások történnek. Ez - úgy gondolom - a közrend, a közbiztonság, a bűnözés, a bűnüldözés, a bűnmegelőzés ügyében tevékenykedő intézmények számára is irányt mutató. Kijelöli és meghatározza annak a pályának a szélét, amelyen mozogni lehet és amelyen az előrehaladás kívánatos. Miután - amint említettem - ezek a kérdések a mai világban globális problémák, ebből az is világosan következik, hogy előrejutni csak a fejlett és a nálunk modernebb világ tapasztalatainak a felhasználásával lehet. Ugyanakkor azért nem tagadjuk és nem semmisítjük meg a rendszerbeli különbözőségeinket, azokat az értékeket és vívmányokat, amelyek abból erednek, hogy a mi társadalmi rendszerünk az egyén és a közösség harmóniájára jobb lehetőségeket teremt.

Kérem, nézzék el azt, hogy ez egy kicsit hosszadalmas fejtegetés volt, de tulajdonképpen csak oda akartam ezekkel a gondolatokkal eljutni, hogy ma Magyarországon a Belügyminisztérium és a rendőrség sem keresheti a jövőbe vezető utat másutt és nem is járhat külön nyomon, csak azon, amely társadalmunk, egész életünk átalakításának a fő útja. A mai új helyzetben a Belügyminisztériumról és a rendőrségről beszélve nyomban az is felvetődik, hogy ezek a testületek vajon várják-e meg azt, amíg a társadalmi, állami és a jogi életben a változások kirajzolódnak majd, és ezt követően igazítsanak munkastilusukon és szervezetükön, vagy pedig ők maguk is legyenek alkotó részesei az új kibontakozásnak és maguk is aktívan - késlekedés és halogatás nélkül - alakítsák a rendőri munka tartalmát és kereteit.

Most nem arra gondolok, hogy különböző átszervezésekkel a Belügyminisztériumnak megszűnt

a rendőrminisztérium jellege, hogy kiegészült a feladatköre a közigazgatás, a terület- és településfejlesztés és az önkormányzatok gazdálkodásának, költségvetésének a kérdéseivel, hanem arra, hogy mit tegyen a rendőrség saját magával olyan körülmények közepette, amikor a bűnözésnek a növekvő tendenciája és növekvő veszélyessége tapasztalható.

Már említettem, hogy a konzervatív nosztalgia senkit, nyilván a rendőrséget sem segíti. Tehát nem valamiféle túlhaladott modell visszaállítása lehet az üdvözítő program. Számomra - hadd mondjam ezt el - az 1980-as évek elején, amikor először kerültem a Belügyminisztériumba, világos volt, hogy Magyarországon, ebben a modernné váló világban, a rendőrségnél valamiféle olyan értékű és terjedelmű reformnak a végrehajtására van szükség, mint ami ebben az országban a kiegyezés, illetve a századforduló idején végbement. Akkor a vármegyei pandur rendszerből a modern kapitalista polgárosodó világ megoldásainak felhasználásával kialakítottak a városiasodó Magyarország számára is eléggé használható és eléggé hatékonyan működő rendőri szervezetet és testületet. Ez a felfogás és koncepció azonban az 1980-as évek elején, amikor az átfogó reformintézkedések a társadalmi és gazdasági élet más területein sem bontakozhattak ki, itt sem lehetett sikeres. Ugyanakkor meg kell mondanani, hogy bizonyos reformlépések is történtek, de ezek nem álltak, és nem is állhattak össze egységes rendszerré. Most azt gondolom, hogy a társadalmi és gazdasági élet minden területére kiterjedő reformfolyamatok jó talajt és kedvező feltételeket biztosítanak ahhoz, hogy ez az időszerű feladat a rendőrség területén is megvalósuljon. Egyfelől csak ez teheti a rendőrséget egy hatékonyabban működő szervezetté. Másfelől pedig csak így érhető el, hogy a kellő hatástokkal dolgozó rendőrség összetevékenységével, létének minden megnyilvánulásával az állam polgárai azonosulni tudjanak. Döntően tehát ez fogja meghatározni, hogy milyen lesz az állampolgárok identitás-viszonya ehhez a szervezethez.

A feladatokat, a tennivalókat ezen a téren is csak széleskörű és átfogó intézkedésekkel lehet megoldani. Ugy, hogy a társadalom elfogadja és magáénak érezze a rendőri testületet. Sajnos nincs olyan varázsvessző, aminek egyetlen suhintásával ezt meg lehet oldani. Nincs olyan játékező, aki belefújna a sipjába és ezzel azt a gárdát, amelyik van, máról holnapra újjal tudná kicserélni. De nemcsak bizonyos személyi állományról van itt szó, hanem az apparátus egészéről.

Ugy vélem, hogy alapvetően ezt a meglévő apparátust kell olyképpen alakítani, fejleszteni, hogy alkalmassá váljon a jövővel kapcsolatos elképzeléseknek a megvalósítására. Méghozzá olyan jövőben, amelyben a rendőrségnek az alkotmányos szerepe egy változó politikai intézményrendszerben kell hogy megtestesüljön. Olyan körülmények között, amikor változik és új viszonylatba került az állam és az állam polgára. Amikor a törvényesség és annak garanciái tovább bővülnek. Amikor más lesz a nyilvánosságnak a szerepe és a társadalom ellenőrzése a rendőrség tevékenysége és szervezete felett. Mindez tehát egy tartalmilag új rendőri tevékenység létrehozását igényli, méghozzá olyan széleskörű és mélyreható társadalmi, gazdasági és jogi reformfolyamatok révén, amelyek a rendőrség munkájának az egészét is érintik.

Nagyon fontosnak tartom, hogy a Belügyminisztérium e folyamat irányításában és meghatározásában ne tétlen tartózkodó legyen, hanem aktív szerepet töltsön be. Nem vitás, hogy a reformfolyamathoz való kapcsolódásban már most is van bizonyos fáziskülönbség a Belügyminisztérium közigazgatási, civil területe és a militaris terület szakágazatai között. Ez a nem túl nagy fáziskülönbség természetesen nem egyszerűen akkor és attól szűnik meg, ha a Belügyminisztériumba még több civil területet építünk be, hanem akkor és attól, ha a rendőri irányítás és igazgatás átveszi az általános civil társadalomigazgatásnak a törvényszerűségeit és ezeken belül érvényesíti a rendőri munkában két-

ségtelenül elengedhetetlenül jelenlévő sajátosságokat.

Ezek után csak néhány szóban a bűnözésről, a bűnügyi helyzetről, hiszen az itt jelenlévők ismerik a tényeket. Azzal kezdem, hogy a társadalom számára jól érzékelhető negatív tendenciák és új vonások esztendőik óta egyre markánsabban és egyre karakterisztikusabban rajzolódtak ki. Az én megközelítem szerint ezek mennyiségiek és minőségiek is egyszerre. A mennyiségiekre már utaltam. E szerint a bűncselekmények nagyságrendje növekszik, különösen a városokban. A minőségi változások a bűncselekményeken belül belső strukturális változással függenek össze. Itt szembeütő és kiemelkedő a vagyon elleni, méghozzá ezen belül is a személyi javak elleni bűncselekményeknek az ugrásszerű emelkedése. Rohamosan növekszik a jelentős tárgyi súlyú bűncselekményeknek a száma és aránya. Figyelmet érdemel a bűnözés körében, elsősorban nem is a gyakorisága, hanem a veszélyessége miatt, a nemzetközi jelleg, a nemzetközi összefonódásoknak és kapcsolatoknak az erősödése. S most már sajnos idejétmúlt hivatkozás, hogy Magyarországon nincs bűnöző alvilág, mert a bűncselekmények elkövetésében a szervezettség méretei bizony lassan olyanokká válnak, hogy az megfelel az alvilág velejáró követelményeinek.

De van még két olyan egyéb körülmény, ami az utóbbi évtizedben különös figyelmet érdemel. Ezek is kedvezőtlen vonások, és mindjárt hozzáteszem, itt se csak magyar jelenségről van szó, ezek is nemzetköziek. Növekszik az olyan ügyeknek a száma, amelyeknél az eljárás megindulása-kor a tettes ismeretlen. Ezzel párhuzamosan csökken a felderített tettesek aránya. Ez az 1970-es években Magyarországon még 50 % felett volt, az 1980-as években pedig fokozatosan csökkent 50 % alá, és megy lefelé. Sietek mindjárt hozzátenni - és nem egyszerűen a kollegáim védelmében mondom ezt -, hogy nem a bűnüldöző munka színvonala csökkent. A rendőrség ma összesen annyi ismeretlen tettet derít fel, amely mellett tulajdonképpen világcsúcsot tartana, ha

az ismeretlenek száma közben nem nőtt volna meg. Ez egy másik időszakban hihetetlen teljesítmény lenne. Az igaz viszont, hogy az apparátusnak a teljesítőképessége kisebb mértékben növekedett, mint amilyen mértékben a bűnözés volumene nőtt.

A másik körülmény, ami szintén komoly gondot okoz, a visszaesők, az ismételt elkövetők, a sorozat-bűncselekmények elkövetőinek, illetve a veszélyes bűnözők arányának a növekedése. A bűnismétlők aránya ma már 35-36 %, 10 évvel ezelőtt pedig 30 % körül volt. A betörő tolvajoknak a fele bűnismétlő. Ez a helyzet önmaga teszi fel a nagy kérdést, hogy miként reagáljon erre a társadalom, miként reagáljanak erre a szituációra a szakapparátusok. Most már sürgősen szembe kell nézni ezzel a kérdéssel. A választ, a megoldást nyilvánvalóan csak sokoldalú ellenlépésekben lehet megtalálni, amelyek manapság már rendkívül aktuálissá váltak.

Melyek ezek a lépések? Az első fő teendő és terület véleményem szerint a büntető eljárásnak, tehát az egyes ügyekben folytatott bűnüldöző munkának a megreformálása és megjavítása. A másik fontos terület ezzel egyenrangú, mégpedig a bűnözés megelőzéséért folytatott munka, ennek megújított és szélesebb alapokon nyugvó kibontakoztatása. Hadd emlékeztessen minden jelenlévőt arra, amit Király Tibor professzor is szokott hangoztatni: a bűnözés megelőzésének a tana és a hozzáértő emberek számára a megelőzés jelentőségének a felismerése kétségtelenül nem új találmány. Ezt a szakemberek, akik ezzel foglalkoznak, réges-rég felismerték, és réges-rég tudja a rendőrség is. Tisztában van vele, sőt mindig is hangoztatta a bűnözés megelőzéséért folytatott harcnak a szükségességét. A gyakorlatban azonban az energiáját mégis általában nem a megelőzésre, hanem a bűnüldözésre fordítja. Miért van ez, ha egyszer annyira jól tudja, hogy mi lenne a helyes pozíció és a helyes magatartás? Valószínűleg elsősorban azért, mert a közvélemény - a legműveltebb laikus közvélemény is - a rendőrség munkájának a hatékonyságát elsősorban a felderítő, a nyomozó munka

eredményességén méri. De szerepe van ebben minden bizonnyal annak az elég széles körben elterjedt nézetnek is, amely szerint a represszió a legjobb megelőzés.

Az előbbieket miatt azt gondolom, hogy nem idejétmúlt követelés, hogy a felderítést és a megelőzést helyesen érvényesítsük a rendőrségi apparátus munkájában. Mindjárt hozzáteszem, ami bizonyára mindnyájuk számára világos, hogy itt ennél többről is szó van, és ez nemcsak rendőrségi ügy. Társadalmi, jogi és szervezeti területen a megelőzés új lehetőségeit keresve hadd hivatkozzam újból Király Tiborra, akivel teljesen egyetértek abban, hogy értelmetlen és dőre dolog volna a megelőzéshez csak úgy általánosságban nekifogni, mert abból nem lesz semmi. Sokkal többre vezet és nagyobb valószínűséggel reménykedhetünk a sikerben, ha kijelölünk és kiválasztunk néhány döntő területet, amelyre a figyelmet és energiát elsősorban összpontosítjuk. Az általam legfontosabbnak tekintett néhány területről - s ebben célszerű lenne megállapodni - röviden említést kívánok tenni.

Az első ilyen kör, amire összpontosítani kellene, a visszaeső és a veszélyes bűnözők köre. A rendőrség számára ráadásul itt jól ismert előkövetőkről van szó. Ez az alvilág. Ide tartoznak még a veszélyeztetett gyermek- és fiatalok, továbbá a társadalom perifériáján élők, a többszörösen vagy sokszorosan hátrányos helyzetűek, például a cigányságnak egy része is. A bűnözés utánpótlása szempontjából - azt hiszem - ezek a kulcsterületek és elsősorban ezek a források.

A másik fontos terület a jogi feltételrendszernek, a felelősségi rendszerünknek a javítása, reformálása. Ismeretes, hogy a vagyon elleni bűncselekményeknél vagy a vagyon elleni támadásoknál, amióta a jogot ismerjük - Hamurabbi vagy a rómaiak 12 táblás törvénye óta is - az első dolog nem is a büntetés, hanem az okozott vagyoni hátránynak a reparálása volt. Ezzel kezdődött a jog fellépése. Mi aztán eljutottunk oda, hogy a vagyon elleni támadásokat a

legsúlyosabban büntettük - a Szovjetunióban, Kínában még ma is él a halálbüntetés -, miközben jelentősen csökkent az okozott kárért való vagyoni felelősség, a vagyoni kár megtérítésének a kötelezettsége. De más területet is említhetünk. A munkavégzési kötelezettség ellen hadakozva mi a közveszélyes munkakerülés, sőt annak is egy duplán és szigorúan szankcionált formájához jutottunk el. Eközben nem tudtunk olyan felelősségi és érdekeltégi rendszert teremteni, ami ezeknél sokkal, de sokkalta hatásosabb volna, mégpedig az, hogy ha valakinek van munkahelye, akkor ott dolgozzon is, és hogy ha egy vállalat vagy gazdasági szervezet valakit alkalmaz, akkor legyen érdeke annak hatékony foglalkoztatása.

A harmadik fontos működési területünk, ahol a megelőzés ügyében új vállalkozásokba kell kezdenünk, szervezeties, amelyeket jogilag is rendeznünk kell. Ebben az ügyben, a szervezeti és a jogi kérdések rendezésében úgy vélem, hogy most sok évi vajudás után végre valami történni fog. Idén, február 15-én a Kriminológiai Társaság Igazgató Tanácsával megállapodtunk abban, hogy a Belügyminisztérium állami feladatként, a kormányzati tevékenység részeként vállálja egy országos konzultatív tanács működtetését a belügyminiszter irányításával. Ebben a tanácsban - amely a bűnmegelőzés országos szerveként működne - az állam, a rendőrségi, az ügyészségi, a bírósági és a büntetésvégrehajtási szervek, tudományos intézetek és egyetemek képviselői is részt vennének. A tanács feladata a bűnmegelőzés stratégiájának, fő irányának és területeinek a meghatározása lenne. Szeretném hangsúlyozni, hogy nem a Belügyminisztérium és nem a belügyminiszter szerveként, ugyanakkor a Belügyminisztérium biztosítaná a titkársági adminisztrációs feladatok ellátását. Közösén így ítéltük meg, hogy célszerű volna ilyen szervezeti formációkat azokban a megyékben is kezdeményezni - és ez a többség -, ahol ezidáig nem hoztak létre. Városokban és községekben viszont csak ott és akkor tanácsoljuk a megalakításukat, ahol és amikor

ezt a helyi adottságok és helyzet alapján szükségesnek és indokoltnak tartják.

Befejezésül - miközben bőségesen soroltam, hogy milyen sok és széles az a tennivaló, amit itt társadalmi síkon meg kell oldanunk a jövővel kapcsolatban -, hadd szóljak valamit arról, hogy manapság a tudomány újból igen eredményesen kutatja az egészséges és a kóros emberi viselkedés alapjait, azokat a folyamatokat, ami ehhez vezet. Világos, hogy a társadalmi tényezőknek a jelentősége ezekben kiemelkedő. Az elmúlt évtizedeknek, talán egy egész elmúlt évszázadnak nagy felismerése volt a tudományokban és az emberi gondolkodásban annak az elismerése, hogy az ember nemcsak biológiai, hanem társadalmi lény is. Az ember azonban társadalmi beágyazottságaival és adottságaival biológiai lény, egyén is. Az orvosok itt-ott csodálkozással kezdik újból felfedezni ezt. Azt hiszem, hogy a büntetőjog tudományának művelői szintén kell hogy erre nagyobb figyelmet fordítsanak.

Gyakorlati és tudományos szakembereknek egyaránt alapvető feladatunk, hogy jobb és hatóságabb védelmet biztosítsunk az embereknek, a megelőzés szempontjából is. Ismerve azonban az emberiség eddigi történetét, azt hiszem, nem szabad olyan hitben éltetnünk a társadalmat, hogy eljön majd az a boldog kor, amikor nem lesznek bűncselekmények.

Köszönöm a figyelmüket.

Horváth István

Rengeteg kitűnő gondolat hangzott el, azok önmagukért beszéltek, úgyhogy nem is fűznék hozzájuk semmit. Szabadjon azonban egy dologhoz mégis kapcsolódnom.

Arról volt szó, hogy ebben az átalakuló világban nagy figyelmet kell fordítanunk a rendőrség jogosítványainak mikénti alakulására egy újfajta alkotmányos rendben. Elhangzott, hogy a hatalomnak, az államnak, az állampolgár életébe való beavatkozása mértékét, módját, határait

sokkal nagyobb gonddal kell megvonnunk, mint ahogy az eddig történt. E gondolatok valamit eszembe juttattak. Kérem, hogy a mondandómat senki ne értse félre, mert eszem ágában sincs védelmezni akár a személyi kultusz idején, akár pedig az elmúlt évtizedekben a törvénytelenségekkel vagy törvénytiségekkel kapcsolatban tapasztalható elégtelenségeket vagy gyengeségeket.

Ámde mégis hadd emlékeztessenek itt minden jelenlévőt valamiféle történelmi tanulásra. Ez nem mentség és nem felmentő ítélet a tapasztalatokkal szemben és nem a helyeslése, csak maga a tény. Eddig bárhol - mondjuk így: az európai kultúrákban, de talán másutt is - és bármikor történt nem csupán adminisztráció-váltás, kormány kicserélése, hanem jelentős méretű társadalmi váltás és változás, akkor ennek idején vagy ezt követően hosszabb-rövidebb ideig mindig nagyobb figyelmet és nagyobb jogot kaptak az állam szervei s az állam vagy a hatalom nevében eljárók, mint az állampolgári jogok védelme és biztosítása. Azt hiszem, hogy ha itt most István királyunk kemény leszámolásaira vagy az angol, a francia forradalmak módszereire és megoldásaira gondolunk, igazolva látjuk az előbbi tételt. Amikor viszont az új erőviszonyok és rend kialakult, amikor egy viszonylag nyugalmi állapot jött létre, sokkal nagyobb figyelmet fordítottak az állampolgárok jogainak a védelmére és biztosítására. Tehát ne gondoljuk azt, hogy a fejlett nyugati világban ma meglévő emberi jogok vagy polgárjogok - bár van közöttük olyan, aminek az előzménye hat-évszázadra visszanyúlik - úgy érvényesültek mindig, ahogy ezt ma tapasztaljuk.

A már megindult folyamatok mellett egy kicsit a történelmi tapasztalatok is alátámasztják, hogy Magyarországon is eljön az idő, amikor az állam szerveinek éppen a közösség és az egyén érdekében kell bizonyos jogokat biztosítani, úgy azonban, hogy ezzel együtt az egyének és az egyén különböző közösségeinek, szerveződéseinek legyen meg a joga és a lehetősége az állami szervek közvetlen ellenőrzésére, éppen azért, hogy ne tudjanak az állampolgárok,

az egyének fölé nőni. Ennyit a dolgoknak ehhez a részéhez.

Ami pedig a rendőrség jövőbeli jogállását illeti, én sok mindenre utaltam, hogy mit képelek el. Sok jelzés és intelem a felszólalásokban is elhangzott, amelyekről az a véleményem, hogy ezek már most kívánatosak, szükségesek és kikerülhetetlenek lesznek. Ezeket meg kell valósítani, ami majd módosítani fogja azt a szerepvállalást is, amit a rendőrség érzett vagy magáénak tulajdonított. Abban azonban a jövőben sem lesz változás, hogy a többi állami szervtől eltérően a rendőrség a büntető ügyekben és sokszor a szabálysértési ügyekben is általában olyan stádiumban működik, amikor a gyanú megállapításához még semmiféle jogi erejű bizonyíték nem áll a rendelkezésére.

A bizonyítékokat az ügyészség meg a bíróság már megkapja, a börtönben ülőnél pedig már ott van az ítélet is. Ezen a helyzeten a rendőrség nem tud változtatni. Ha azt akarja a társadalom, hogy eredményei legyenek, akkor jogositványok is kellene ahhoz, hogy ilyen szerepkör mellett a rendőrség működni tudjon és hatásos legyen a tevékenysége.

Lusztig Péter

h o z z á s z ó l á s a

Pécsett immár két éve folyik szervezett, lakossági erőket megmozgató bűnmegelőzési propaganda munka, melyet egy bűnmegelőzési tanácsadó szolgálat koordinál. Tevékenysége kiterjed most már a nagyváros egész területére. A szervezet létrehozásában és működtetésében a helyi rendőrségnek volt és van döntő szerepe. Első lépésként a vagyon elleni, ezen belül a betöréses lopások és gépjárművek kárára elkövetett bűncselekmények megelőzése volt a cél, Pécs újonnan épült, 70-80000 lakosú városrészében. Állandó tanácsadó szolgálatot állítottunk fel, valamint a környéken élők segítségével hétféteken, az esti, éjszakai órákban ún. lakossági őrzőjáratokat szerveztünk. Feltérképeztük a nyitott garázsokat, alagsori tárolókat, gépkocsikat. Minden egyes akció alkalmával százat megközelítő záratlan helyiséget, gépjárművet találtunk. Propagandánk hatására napjainkra elértük, hogy az éjszakai órákra - főleg az OTP lakások ajtajait - zárják a lakók.

Második lépcsőben - az ifjúságvédelmi munka javítása érdekében - együttműködést alakítottunk ki az egyetem tanárképző karának nevelési tanszékével. Ennek keretében felsőbbéves hallgatókat vontunk be munkánkba, akik a bűnelkövető, illetve veszélyeztetett fiatalokkal modern pedagógiai módszerekkel, elmélyült foglalkozásokkal próbálnak közeli, meleg emberi kapcsolatokat kiépíteni.

Miután bűnmegelőzési tevékenységünk már az egész várost behálózta és többszáz önkéntes társadalmi aktivistát mozgat meg, felmerült az a gondolat, hogy a továbbfolytatás egyesületi formában lenne célszerű.

Mіндеzeken túlmenően az eredményes bűnmegelőzés érdekében szorosabbá kell tenni az együttműködést a tanácsai szervekkel, melyre a minisztérium felügyelete alá kerülésükkel nagyobb a lehetőség, mint korábban.